RUS TILI DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ORQALI O‘QUVCHILARNING NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Muallif: Tog‘ayeva Zulfiya Sheraliyevna
Yo‘nalish: Rus tili va adabiyoti
Maqola turi: Ilmiy-uslubiy maqola
Email:zulfiyatogayeva62@mail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada rus tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqini rivojlantirish, mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish hamda dars samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, videomateriallar va elektron doskadan foydalanishning ta'lim jarayonidagi ahamiyati bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: rus tili, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, nutqiy kompetensiya, interfaol metodlar, elektron doska, didaktik o‘yinlar, kommunikativ yondashuv, ta'lim samaradorligi.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida xorijiy tillarni, jumladan, rus tilini o‘qitish sifatini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Rus tili ko‘plab sohalarda, jumladan, ta'lim, texnika, xizmat ko‘rsatish va xalqaro muloqotda muhim o‘rin tutadi. Shu sababli o‘quvchilarga rus tilini o‘rgatishda faqat grammatik qoidalarni tushuntirish bilan cheklanib qolmasdan, ularning kundalik hayotda tildan erkin foydalana olish ko‘nikmalarini ham rivojlantirish zarur.

Zamonaviy ta'lim jarayoni o‘qituvchidan yangicha yondashuv, ijodkorlik va samarali metodlardan foydalanishni talab etadi. Ayniqsa, o‘quvchilarni darsga faol jalb qilish, ularning fanga bo‘lgan qiziqishini oshirish va mustaqil fikrlashga o‘rgatish muhim ahamiyatga ega.

Asosiy qism

1. Rus tili darslarida zamonaviy metodlarning ahamiyati

An'anaviy darslarda o‘qituvchi ko‘proq ma'lumot beruvchi, o‘quvchi esa tinglovchi sifatida qatnashadi. Zamonaviy ta'limda esa o‘quvchining faolligi, mustaqil fikrlashi va amaliy mashg‘ulotlarda ishtirok etishiga alohida e'tibor qaratiladi.

Rus tili darslarida quyidagi metodlardan foydalanish yaxshi natija berishi mumkin:

«Aqliy hujum» metodi — o‘quvchilarning mavzu bo‘yicha fikrlarini erkin bayon etishiga yordam beradi.

«Klaster» metodi — yangi so‘zlarni mavzular bo‘yicha guruhlash va eslab qolishni osonlashtiradi.

Rolli o‘yinlar — o‘quvchilarga kundalik hayotdagi vaziyatlarda rus tilida muloqot qilishni o‘rgatadi.

Savol-javob metodi — o‘quvchilarning tushunish va fikr bildirish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Juftlikda ishlash — o‘quvchilarning bir-biri bilan rus tilida suhbatlashishiga imkon yaratadi.

Masalan, «Do‘konda», «Transportda», «Ish joyida» yoki «Shifokor huzurida» kabi mavzularda rolli o‘yinlar tashkil etish mumkin. Bunda o‘quvchilar xaridor va sotuvchi, yo‘lovchi va haydovchi yoki mijoz va xodim rollarini bajaradilar. Natijada ular yangi so‘zlarni amaliy vaziyatlarda qo‘llashni o‘rganadilar.

2. Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Hozirgi davrda raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. Rus tili darslarida elektron doska, videoroliklar, audioyozuvlar, elektron taqdimotlar va interaktiv mashqlardan foydalanish darsni yanada qiziqarli tashkil etishga yordam beradi.

Masalan, yangi mavzuni tushuntirishda mavzuga oid rasmlar va videolardan foydalanish o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi. Audioyozuvlar orqali rus tilidagi so‘zlarning to‘g‘ri talaffuzini o‘rgatish mumkin. Elektron doskada esa so‘zlarni moslashtirish, gaplarni to‘ldirish va grammatik topshiriqlarni bajarish kabi mashg‘ulotlarni tashkil etish mumkin.

Raqamli vositalardan maqsadli foydalanish o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va mavzuni yaxshiroq tushunishiga yordam beradi. Biroq texnologiyalar o‘qituvchining tushuntirishi va o‘quvchilarning jonli muloqotini to‘liq almashtirmasligi kerak.

3. O‘quvchilarning og‘zaki nutqini rivojlantirish

Rus tilini o‘rganishda uchraydigan asosiy qiyinchiliklardan biri — o‘quvchilarning o‘z fikrini rus tilida mustaqil ifodalashidir. Ayrim o‘quvchilar grammatik qoidalarni bilsalar ham, suhbat davomida kerakli so‘zlarni topishga yoki gap tuzishga qiynaladilar.

Ushbu muammoni bartaraf etish uchun har bir darsda qisqa og‘zaki mashqlarga vaqt ajratish maqsadga muvofiq.

Masalan, darsni quyidagi savollar bilan boshlash mumkin:

Как тебя зовут?

Как дела?

Что ты делал вчера?

Что ты будешь делать завтра?

Какое время года тебе нравится?

Почему ты изучаешь русский язык?

O‘quvchilar ushbu savollarga dastlab qisqa, keyinchalik esa kengaytirilgan javoblar beradilar. Masalan, «Мне нравится весна» jumlasini «Мне нравится весна, потому что в это время года тепло, цветут цветы и деревья становятся зелёными» tarzida kengaytirish mumkin.

Bunday mashqlar o‘quvchilarning so‘z boyligini oshiradi, gap tuzish ko‘nikmasini mustahkamlaydi va rus tilida erkinroq gapirishga yordam beradi.

4. Kasbiy ta'limda rus tilini o‘qitishning o‘ziga xos xususiyatlari

Kasbiy ta'lim muassasalarida rus tilini o‘qitishda o‘quvchilarning kelajakdagi kasbi va ehtiyojlarini hisobga olish muhimdir. Darslarda umumiy mavzular bilan bir qatorda kasbga oid so‘zlar, iboralar va muloqot shakllarini ham o‘rgatish lozim.

Masalan, avtomobil transporti yo‘nalishida tahsil olayotgan o‘quvchilar uchun transport vositalari, yo‘l harakati, yo‘nalish so‘rash, yo‘lovchilar bilan muloqot qilish va texnik xizmat ko‘rsatishga oid ruscha so‘zlarni o‘rgatish mumkin.

Quyidagi iboralar bunga misol bo‘ladi:

Где находится остановка? — Bekat qayerda joylashgan?

Куда едет этот автобус? — Bu avtobus qayerga boradi?

Покажите, пожалуйста, документы. — Iltimos, hujjatlaringizni ko‘rsating.

У меня возникла техническая проблема. — Menda texnik muammo yuzaga keldi.

Как добраться до вокзала? — Vokzalga qanday borish mumkin?

Kasbga yo‘naltirilgan topshiriqlar o‘quvchilarga rus tilining amaliy ahamiyatini tushunishga yordam beradi. Bu esa ularning fanni o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirishi mumkin.

5. Ta'lim samaradorligini oshirish yo‘llari

Rus tili darslarining samaradorligini oshirish uchun o‘qituvchi o‘quvchilarning bilim darajasi, qiziqishi va individual xususiyatlarini hisobga olishi kerak.

Buning uchun quyidagi tavsiyalar muhim:

Har bir darsda yangi so‘zlarni amaliy mashqlar bilan mustahkamlash.

O‘quvchilarga rus tilida qisqa suhbatlar tuzish imkoniyatini yaratish.

Dars jarayonida didaktik o‘yinlar va interfaol metodlardan foydalanish.

Elektron taqdimotlar, audio va videomateriallarni mavzuga mos tanlash.

O‘quvchilarni xato qilishdan qo‘rqmasdan gapirishga rag‘batlantirish.

Topshiriqlarni o‘quvchilarning bilim darajasiga qarab tabaqalashtirish.
O‘quvchilarning natijalarini muntazam kuzatib, ularga individual tavsiyalar berish.

O‘qituvchi uchun eng muhim vazifalardan biri — o‘quvchida til o‘rganishga bo‘lgan ishonchni shakllantirishdir. O‘quvchi o‘z fikrini erkin ifodalashga imkon topganida, uning darsdagi faolligi va mustaqil ishlashga bo‘lgan intilishi ortishi mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, rus tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, elektron doska, audio va videomateriallar o‘quvchilarning fanga bo‘lgan qiziqishini oshirish hamda nutqiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ayniqsa, kasbiy ta'lim muassasalarida rus tilini amaliy vaziyatlar va kelajakdagi kasb bilan bog‘lab o‘qitish muhim ahamiyatga ega. O‘quvchilar o‘rgangan so‘z va iboralarini hayotda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lsalar, tilni o‘rganish jarayoni yanada mazmunli bo‘ladi.

Shunday ekan, rus tili o‘qituvchisi zamonaviy metodlarni izchil qo‘llashi, o‘z ustida muntazam ishlashi va o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi hamda muloqot qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

O‘zbekiston Respublikasining «Ta'lim to‘g‘risida»gi Qonuni. O‘RQ-637, 2020-yil 23-sentabr.

Umumiy o‘rta va professional ta'limda rus tilini o‘qitishga oid amaldagi o‘quv dasturlari va metodik tavsiyalar.

Rus tilini o‘qitish metodikasiga oid ilmiy-uslubiy manbalar.
Kommunikativ yondashuv va zamonaviy pedagogik texnologiyalarga oid metodik adabiyotlar.